

Crna Gora
Ministarstvo finansija

Adresa: ul. Stanka Dragojevića 2,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 242 835
fax: +382 20 224 450
www.mif.gov.me

Br: 02-03-7696/1

23. maj 2019. godine

MINISTARSTVO FINANSIJA
DIREKTORAT ZA PORESKI I CARINSKI SISTEM

Poštovani,

Na osnovu Vašeg akta kojim se traži mišljenje na *Predlog Zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga*, Ministarstvo finansija daje sljedeće

MIŠLJENJE

Predloženi zakon ima za cilj uspostavljanje efikasnije kontrole transakcija, postepeno smanjivanje poreskog administriranja i stvaranje boljih uslova za efikasno upravljanje poreskim kontrolama i postupcima prinudne naplate. Očekuje se da će navedeno pozitivno uticati na smanjenje sive ekonomije, povećanje konkuretnosti preduzeća koja legalno posluju, podsticanje zdrave konkurencije na tržištu, i na povećanje javnih prihoda.

Nakon uvida u Predlog zakona i Izvještaj o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, sa aspekta uticaja na poslovni ambijent, ovo ministarstvo nema dodatnih primjedbi na tekst zakona.

Takođe, imajući u vidu da su sredstva za uvođenje navedenog modela fiskalizacije obezbijeđena iz sredstava kredita Svjetske banke u okviru projekta „Reforma Poreske uprave“, dok se očekivani efekti primjene u prvoj godini kreću u iznosu 13 – 17 mil. €, Direktor za državni budžet nema primjedbi na Predlog zakona o fiskalizaciji u prometu proizvoda i usluga.

S poštovanjem,

MINISTAR
Darko Radunović

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA

PREDLAGAČ PROPISA

Ministarstvo finansija

NAZIV PROPISA

NACRT ZAKONA O FISKALIZACIJI U PROMETU
PROIZVODA I USLUGA

1. Definisane probleme

- Koje probleme treba da riješi predloženi akt?
- Koji su uzroci problema?
- Koje su posljedice problema?
- Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?
- Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?

Postojeći sistem fiskalizacije u Crnoj Gori zasniva se na hardverskom rješenju, odnosno evidentiranju prometa putem poreskih registar kasa i obuhvata samo dio prometa čija se naplata vrši u gotovini. Promet u gotovini se evidentira preko fiskalnih uređaja koji se prethodno sertifikuju od strane mašinskog fakulteta i za koje se izdaje odobrenja od strane Ministarstva finansija. Jedan od nedostataka ovoga sistema je što zahtijeva značajne troškove za poreskog obveznika u pogledu nabavke uređaja, kao i njihovog redovnog servisiranja. Osnovni nedostatak ovoga sistema je što se poreske kontrole mogu sprovesti jedino uz prisustvo poreskih inspektora u poslovnim objektima i kroz stalne obilaskne prodajnih mjesta da bi se utvrdila urednost evidentiranja prometa. Glavne posljedice problema se ogledaju u tome što se evidentira samo dio prometa ostvarenog u gotovini i promet evidentiran preko poreskih registar kasa često ne obezbjeđuje potpune podatke o poslovanju i ne odražava ekonomsku snagu poreskog obveznika, a što rezultira time da značajan dio budžetskih prihoda ostaje nenaplativ.

Oštećeni subjekti se poreski obveznici koji uredno evidentiraju promet i uredno prijavljuju svoje poreske obaveze. Naime, obveznici koji posluju u zoni sive ekonomije, obično svoje proizvode i usluge nude po nižim cijenama u odnosu na obveznike koji posluju legalno. Takođe, oštećeni subjekat je i sama država koja ostaje bez dijela svojih prihoda. Ukoliko bi problem ostao na postojećem nivou, pored toga što bi veliki dio javnih prihoda i dalje ostajao nenaplativ, sasvim je očekivano da usljed neloyalne konkurencije, obveznici koji posluju na legalan način svoje poslovanje preusmjere u zonu sive ekonomije, a što bi za posljedicu imalo dodatni pad državnih prihoda po ovom osnovu.

2. Ciljevi

- Koji ciljevi se postižu predloženim propisom?
- Navesti usklađenost ovih ciljeva sa postojećim strategijama ili programima Vlade, ako je primjenljivo.

Ciljevi za uspostavljanje sistema elektronske fiskalizacije su sljedeći:

1. Efikasna kontrola transakcija odnosno kontrola svih isporuka proizvoda i usluga što će značajno doprinijeti smanjivanju neformalne ekonomije u ovoj oblasti,
2. Postepeno smanjivanje poreske administracije, što će poreskim obveznicima olakšati postupak obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza,
3. Stvaranje uslova za efikasno upravljanje poreskim kontrolama i postupcima prinudne naplate

korišćenjem jasnih podataka o poslovanju poreskih obveznika.

Uvođenje sistema elektronske fiskalizacije predstavlja jednu od prioriternih reformskih mjera koje su propisane Vladinim dokumentom- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2018.-2020.godina. Navedene mjere su definisane na bazi sprovedene dijagnoze i kao odgovor na probleme konkurentnosti i rastu a sve kroz devet oblasti, shodno Smjernicama EK.

3. Opcije

- Koje su moguće opcije za ispunjavanje ciljeva i rješavanje problema? (uvijek treba razmatrati "status quo" opciju i preporučljivo je uključiti i neregulatornu opciju, osim ako postoji obaveza donošenja predloženog propisa).
- Obrazložiti preferiranu opciju?

Rješenje koje se trenutno koristi u Crnoj Gori ne podržava funkcionalnost slanja računa ili podataka o prometu u centralni sistem u Poreskoj upravi, radi čega nije razmatrano kao moguća alternativa. Razmotrena je mogućnost nadogradnje postojećeg rješenja sa mogućnostima koje je Ministarstvo finansija definisalo kao prioritete.

Alternativno rješenje koje je predstavljeno Poreskoj upravi Crne Gore jedan je od sistema fiskalizacije koji se primjenjuje u Makedoniji (Makedonija trenutno ima dva paralelna sistema fiskalizacije) i koji je u vlasništvu preduzeća Accent Doool iz Skoplja. Rješenje je zasnovano na korišćenju tzv. kripto-modula na strani obveznika koji omogućavaju implementaciju digitalnog potpisa i na starijim naplatnim uređajima (klasične fiskalne kase) u kombinaciji sa fiskalnom memorijom na naplatnim uređajima. Računi se šalju u centralni sistem preko mobilne mreže u određenim intervalima ili na zahtjev upućen iz centralnog sistema, odnosno sistem ne koristi dostavljanje računa u realnom vremenu u normalnom radu. Ovaj sistem je primjer hardverskog rješenja (kripto-modul + fiskalna memorija), gdje se fiskalizacija računa vrši na strani korisnika.

	Onlajn model fiskalizacije (hrvatski, slovenački, češki model)	Alternativno rješenje (makedonski model)
Koliko dobro rješava problem	Ispunjava sve glavne utvrđene zahtjeve za sistem elektronske fiskalizacije	Koristi se digitalni potpis, ali nije obezbijeđen čisti onlajn model sa dostavljanjem računa u realnom vremenu. Račun se fiskalizuje lokalno, na strani obveznika, dok slanje u centralni sistem služi samo za prikupljanje podataka.
Vrijeme implementacije	Oko 6-9 mjeseci od dana donošenja zakona i završetka procedure nabavke rješenja (koji datum od ta dva je kasniji)	U zavisnosti od trajanja prilagođavanja hardvera za postojeće kase koje ne podržavaju povezivanje i spajanje kripto-modula
Prednosti rješenja	<ul style="list-style-type: none"> • Potpuno otvoreno rješenje • Dostavljanje računa u realnom vremenu • Model ne zahtijeva poseban hardver na strani obveznika (nema potrebe za certifikacijom i atestiranjem) • Povezivanje sa centralnim 	<ul style="list-style-type: none"> • Rješenje omogućava korišćenje dijela starijih fiskalnih kasa, uz prepravke hardvera (procijenjeni trošak iznosi 130 – 150 eura po kasi) • Rješenje omogućava rad bez stalne internetske veze

	<p>sistemom moguće je putem bilo kojeg načina povezivanja na Internet</p> <ul style="list-style-type: none"> • Za velike obveznike bitno se pojednostavljuje sistem, sva komunikacija može se ostvariti preko centralnog servera obveznika, potreban je samo jedan certifikat, sva prilagođavanja vrše se samo na centralnom sistemu obveznika 	
Nedostaci rješenja	<ul style="list-style-type: none"> • Rješenje je osjetljivo na dostupnost internetske veze na prodajnim lokacijama obveznika • Veliki broj postojećih fiskalnih kasa neće se moći prilagoditi za korišćenje sa ovim rješenjem (prema procjenama 50% trenutno aktivnih uređaja) 	<ul style="list-style-type: none"> • Zatvoreno rješenje, nisu javno dostupne specifikacije povezivanja • Rješenje je zasnovano na posebnoj hardveru na strani obveznika, i još uvijek zahtijeva certifikaciju i atestiranje • Rješenje i dalje podrazumijeva trošak obveznika za redovni (godišnji) tehnički pregled • Veza sa centralnim sistemom ograničena je na mobilne mreže – ograničavajući faktor je kapacitet mobilne mreže • Rješenje ne podržava slanje računa u realnom vremenu

Zaključak analize je da onlajn model fiskalizacije bolje odgovara glavnim ciljevima. Alternativni model ima određene prednosti koje treba uzeti u obzir prilikom procjene rizika projekta vezanih za veliki broj postojećih fiskalnih kasa koje nisu kompatibilne sa softverskim modelom fiskalizacije.

Predloženi model koji će se koristiti za implementaciju rješenja elektronske fiskalizacije je onlajn model sa dostavljanjem računa u centralni sistem u realnom vremenu. Važno je naglasiti da ovaj model podrazumijeva potpunu otvorenost svih specifikacija i korišćenih standarda, odnosno da ne postoji prepreka za prilagođavanje rješenja bilo kojeg učesnika IT tržišta traženom modelu. Specifikacije su javno objavljene, čak su javno objavljeni i primjeri programskog koda za osnovne funkcionalnosti koje zahtijeva sistem (npr. kreiranje XML poruke, potpisivanje poruke, kreiranje sigurnosnog koda) za najčešće korišćene programske platforme. Ovaj model pokazao se kao veoma kvalitetan i efikasan model u praksi. Evropske zemlje koje su ga uvele ostvarile su značajan napredak u pogledu dobrovoljnog usaglašavanja i povećanja prijavljenih prihoda, prometa i broja zaposlenih. Rješenje je takođe podstaklo lokalna IT preduzeća da razvijaju različita rješenja za fiskalizaciju, kroz koja se pojavio niz različitih inovativnih modela naplatnih uređaja i modela nabavke uređaja kroz pretplatu, uz uključivanje telekom kompanija koje su tu prepoznale kapacitet za rast.

4. Analiza uticaja

- Na koga će i kako će najvjerojatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.
- Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima).
- Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti.
- Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija.
- Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.

Kako u Crnoj Gori već postoji sistem fiskalizacije, svi obveznici koji imaju neki oblik maloprodaje su već u zakonskoj obavezi posjedovanja fiskalnog uređaja – kase ili štampača. Potencijalni dodatni troškovi za poreskog obveznika variraju zavisno od opreme (naplatnih uređaja) koju obveznik trenutno ima, veličine obveznika, da li korisnik u prostoru u kojem se obavlja naplata već ima pristup Internetu (npr. ADSL veza).

Na osnovu iskustava zemalja koje su već uvele ovakav sistem fiskalizacije, može se zaključiti da će se tržište naplatnih uređaja otvoriti i razviti u smislu novih ponuda i inovativnih rješenja. Procjena troškova rješenja za naplatne uređaje je rađena na osnovu iskustava iz Hrvatske. Iz tog razloga je napravljeno nekoliko scenarija troškova. Treba napomenuti da je prema sprovedenim analizama proporcionalno gledano prema prometu najveće finansijsko opterećenje predviđeno za male obveznike koji imaju jednostavne fiskalne kase koje u najvećem broju slučajeva nije moguće nadograditi da bi podržale novi sistem. Za dio kasa postoji mogućnost hardverske nadogradnje, sa procijenjenim troškom od 130-150 EUR, za ugradnju komunikacijskog modula (najčešće za mobilne mreže), te kripto-modula. Troškovi malog obveznika, sa jednim naplatnim uređajem, fiskalnom kasom koja se ne može prilagoditi novom sistemu bez nadogradnje hardvera:

Trošak	Napomene	Očekivani trošak (EUR)
Nabavka novog naplatnog uređaja, jednostavnije klase (npr. tablet sa BT termalnim štampačem i potrebnim softverom ili mini kasa sve-u-1)	Jednokratna nabavka	200 - 400 EUR
	Najam (uključuje i održavanje softvera), mjesečno	7 – 15 EUR
Nabavka naprednijeg naplatnog uređaja (npr. PC kasa sa POS štampačem i odgovarajućim softverom)	Jednokratno	700 – 1500 EUR
	Najam (uključuje i održavanje softvera) mjesečno	30 – 60 EUR
Pristup internetu (mjesečno)	Mobilna mreža (data kartica), količina prometa potrebna za fiskalizovanje do 3000 računa dnevno	5 EUR
	ADSL	15 EUR
Certifikat (godišnje)	Postoji mogućnost da se certifikati izdaju bez naknade ili sa manjom naknadom obveznicima, potreban dogovor sa MJU	10 EUR
		15 EUR

Za malog ili srednjeg obveznika koji ima jedan ili više naprednijih naplatnih uređaja (PC kase) na kojima je instaliran operativni sistem opšte namjene (npr. Windows Embedded) i na koje su spojeni fiskalni štampači trošak je bitno niži:

Trošak	Napomene	Očekivani trošak (EUR)
--------	----------	------------------------

Prilagođavanje softvera	Ukoliko obveznik ima ugovor o održavanju sa proizvođačem softverskog rješenja koje koristi na naplatnom uređaju, prilagođavanje se može izvesti u sklopu tog ugovora. Pretpostavka je da najveći broj korisnika iz ove kategorije ima takav ugovor	0 – 1000 EUR
Pristup internetu (mjesečno) – ukoliko korisnik već ima pristup internetu u prostoru u kojem se nalaze naplatni uređaji ovaj trošak ne postoji	Mobilna mreža (data kartica), količina prometa potrebna za fiskalizovanje do 3000 računa dnevno	5 EUR
	ADSL	15 EUR
Certifikat (godišnje)	Postoji mogućnost da se certifikati izdaju bez naknade ili sa manjom naknadom obveznicima, potreban dogovor sa MJU	10 EUR

Napomena: za malog ili srednjeg obveznika koji već ima PC kasu i printer koji može nastaviti da koristi, ima uveden ADSL u poslovni prostor, te ne plati nadogradnju softvera jedini trošak uvođenja eFiskalizacije je trošak certifikata.

Za velike poreske obveznike, koji imaju veći broj naplatnih uređaja, te centralne informacione sisteme na koje su ti naplatni uređaji spojeni (npr. veliki trgovački lanci kao što su Voli, Idea, Aroma) je trošak uvođenja ovakvog sistema praktično zanemarljiv. U najvećem broju takvi korisnici koriste fiskalne štampače, koji su spojeni na naplatne uređaje koji se mogu programirati. Ti naplatni uređaji su spojeni na centralni sistem i već šalju podatke u centralni sistem. Jedini trošak velikih korisnika je prilagođavanje centralnog sistema i softvera koji koriste na naplatnim uređajima, koji je jednokratni i za pretpostaviti je da će biti odrađen u sklopu ugovora o održavanju. S obzirom da je predviđena objava detaljnih tehničkih specifikacija, sa primjerima programskih rješenja za povezivanje na sistem eFiskalizacije, takva prilagođavanja ne bi trebalo da budu previše zahtjevna niti skupa. Na primjeru lanca Voli, sa čijim predstavnicima je održan sastanak tokom izrade studije, može se zaključiti da su ovakvi korisnici spremni za vrlo brzo prilagođavanje i uključivanje u sistem fiskalizacije. Svi inicijalni troškove koje će imati za prilagođavanje će se vrlo brzo isplatiti kroz eliminisanje troška godišnjeg tehničkog pregleda fiskalnih štampača kojeg po trenutnim zakonima imaju, a kojeg plaćaju po svakom štampaču.

Kvantitativna procjena mogućih efekata fiskalizacije je zbog nepostojanja relevantnih podataka za procjenu trenutnih parametara sive (neformalne) ekonomije veoma težak zadatak, a može se procijeniti indirektnim metodama i na osnovu efekata registrovanih u drugim državama. Za povećanje prihoda od PDV-a koje je zabilježeno u Hrvatskoj u prvih pola godine (od januara do juna 2013. godine) primjene fiskalizacije treba napomenuti da se na osnovu analiza daljeg kretanja istog parametra može zaključiti da je toliko povećanje bilo anomalija, već sljedeće godine (2014. godina) prihodi od PDV-a u prvih 6 mjeseci pali su za oko 6%. Veći dio inicijalnog povećanja bio je posljedica značajnog povećanja prijavljenih prihoda u djelatnosti ugostiteljstva, što je i bilo predviđano kod uvođenja fiskalizacije (sektor ugostiteljstva bio je označen kao najrizičniji po pitanju neprijavljenih gotovinskih transakcija u svim analizama). Uprkos tome u sljedećim godinama bilježi se stalan porast prijavljenih prihoda (iznos izdatih računa) obveznika fiskalizacije, koji je generalno veći od rasta BDP-a (izvor: veb-stranica Poreske uprava Ministarstva finansija RH). Ako korigujemo inicijalni efekat uvođenja elektronske fiskalizacije u Hrvatskoj, ne osnovu tih podataka i podataka iz Slovenije možemo zaključiti da je realni efekat na porast prijavljenog PDV-a koji se može očekivati oko 3%. Za ostale budžetske prihode procjene su izvedene na osnovu indikatora dobijenih kroz izvještaj o radu Sektora za praćenje poreskih propisa i inspekcijski nadzor za 2017. godinu i na osnovu procjena sive ekonomije navedenih ranije u ovom dokumentu.

	Očekivani efekat (%)	Očekivani efekat (EUR)
PDV	3 %	5-7 mil. eura
Porez na dohodak i doprinosi	1 %	6-7 mil. eura

Porez na dobit	5 %	2-3 mil. eura
Ukupni efekat u 1. godini primjene		13-17 mil. eura

Uz kvantitativne efekte na povećanje budžetskih prihoda, treba uzeti u obzir i druge pozitivne efekte koje uvođenje sistema elektronske fiskalizacije može imati na rad Poreske uprave i procese naplate poreza. Kroz dostavu i potvrđivanje računa prikupiće se veliki broj do sada neevidentiranih podataka o poslovanju poreskih obveznika (dnevni promet, stornirani računi, ispravke, dnevna odstupanja, nemogući datumi i iznosi, neodgovarajuće poreske stope, radni dani, radno vrijeme zaposlenih i dr.), koji će poslužiti za dalje upoređivanje i provjeru podataka o poslovanju poreskih obveznika u smislu utvrđivanja poreskih i drugih obaveza (obrada poreskih prijava). Prikupljeni podaci će, uz kvalitetnu obradu, moći da ukažu i na nezakonite obrasce ponašanja, što će omogućiti bolje planiranje i vođenje poreskih kontrola.

5. Procjena fiskalnog uticaja

- Da li je potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore za implementaciju propisa i u kom iznosu?
- Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.
- Da li implementacijom propisa proizilaze međunarodne finansijske obaveze? Obrazložiti.
- Da li su neophodna finansijska sredstva obezbijedena u budžetu za tekuću fiskalnu godinu, odnosno da li su planirana u budžetu za narednu fiskalnu godinu?
- Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?
- Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?
- Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.
- Da li su postojali problemi u preciznom obračunu finansijskih izdataka/prihoda? Obrazložiti.
- Da li su postojale sugestije Ministarstva finansija na nacrt/predlog propisa?
- Da li su dobijene primjedbe uključene u tekst propisa? Obrazložiti.

Procijenjeni trošak uvođenja rješenja za eFiskalizaciju sa strane Poreske uprave kreće se cca **4.000.000,00 eura**, dok je godišnji trošak održavanja takvog rješenja u rasponu od **500.000,00 do 700.000,00 eura**. Navedeni troškovi uvođenja rješenja i trošak za prvu godinu održavanja, biće isplaćeni iz kredita Svjetske banke, kojim se finansira projekat „Reforma Poreske uprave“.

Kako bi se napravile određene konkretnije procjene mogućih efekata uvođenja novog sistema elektronske fiskalizacije, treba krenuti od trenutnog stanja, odnosno od procjene koliki dio privrede je trenutno u sivoj zoni (neformalna, siva ekonomija). Crna Gora nažalost nema precizne statističke sisteme za procjenu učešća neformalnog sektora u BDP-u. Postoje okvirne procjene zasnovane na procjeni poreskog jaza ili na anketnim i slično prikupljenim podacima.

Kako bi se napravila okvirna procjena nivoa sive ekonomije, koristila se Anketa o uslovima poslovanja preduzeća i preduzetnika koja je sprovedena na reprezentativnom uzorku od 409 privrednih subjekata (preduzeća i preduzetnika) u periodu od novembra do decembra 2014. godine. Anketa je reprezentativna na državnom i na nivou regiona (3 regiona), djelatnosti (6 djelatnosti) i veličine privrednog subjekta prema broju zaposlenih (mikro, mala, srednja i velika preduzeća kao jedna grupa).

U 2014. godini, 38,4% privrednih subjekata u Crnoj Gori bavilo se aktivnostima sive ekonomije prema rezultatima Ankete o uslovima poslovanja preduzeća i preduzetnika u Crnoj Gori. Posmatrano prema oblicima sive ekonomije, nešto više od jedne trećine privrednih subjekata imalo je neformalno zaposlene (34,2%), a 17,4% PDV obveznika više od 10% plaćanja vršilo gotovinski. Posmatrano prema djelatnosti, najveći procenat privrednih subjekata koji se bave sivom ekonomijom je u poljoprivredi (51,1%), sektoru ostalih usluga (45,8%) i građevinarstvu (38,5%). Iako samo 17,4% PDV obveznika više od 10% plaćanja vrši u gotovini, udio takvih gotovinskih u ukupnim plaćanjima je blizu jedne trećine (32,2%).

Tabela u nastavku sadrži uporedne podatke za države u regiji koje su uvele onjaln model fiskalizacije, kako bi se mogli procijeniti efekti i opterećenja kod uvođenja sistema u Crnoj Gori:

Broj stanovnika	BDP (milijarde američkih)	Broj stranih turista Broj noćenja	Prosječno računa dnevno	Efekat uvođenja fiskalizacije u 1.godini
-----------------	---------------------------	--------------------------------------	-------------------------	--

		dolara)	(2017)	(maks.)	
Crna Gora	644.578	4,1733	2 mil. 11,424 mil.		
Hrvatska	4.313.707	50,4253	15,486 mil. 80,166 mil.	6,4 mil. (10 maks.) mil.	Povećanje prijavljenog PDV-a za 7,5% u prvih 6 mjeseci primjene (oko 150 mil. eura)
Slovenija	1.978.029	43,9906	3,2 mil. * 8 mil.	2,8 mil.	81 mil. eura (ukupno): 43,1 mil. eura (PDV) – 3.3% povećanje 16,7 mil. eura (porez na dobit) 21,2 mil. eura (doprinosi)

Iz podataka se vidi da broj računa koji se mogu očekivati u sistemu elektronske fiskalizacije prije svega zavisi od broja stanovnika, dok veličina privrede i broj turista nemaju veliki uticaj. Prema ovim parametrima prosječan broj računa koji se mogu očekivati dnevno je oko 1.000.000, sa mogućim maksimalnim opterećenjima do 2.000.000 računa dnevno.

Kvantitativna procjena mogućih efekata fiskalizacije je zbog nepostojanja relevantnih podataka za procjenu trenutnih parametara sive (neformalne) ekonomije veoma težak zadatak, a može se procijeniti indirektnim metodama i na osnovu efekata registrovanih u drugim državama. Za povećanje prihoda od PDV-a koje je zabilježeno u Hrvatskoj u prvih pola godine (od januara do juna 2013. godine) primjene fiskalizacije treba napomenuti da se na osnovu analiza daljeg kretanja istog parametra može zaključiti da je toliko povećanje bilo anomalija, već sljedeće godine (2014. godina) prihodi od PDV-a u prvih 6 mjeseci pali su za oko 6%. Veći dio inicijalnog povećanja bio je posljedica značajnog povećanja prijavljenih prihoda u djelatnosti ugostiteljstva, što je i bilo predviđano kod uvođenja fiskalizacije (sektor ugostiteljstva bio je označen kao najrizičniji po pitanju neprijavljenih gotovinskih transakcija u svim analizama). Uprkos tome u sljedećim godinama bilježi se stalan porast prijavljenih prihoda (iznos izdatih računa) obveznika fiskalizacije, koji je generalno veći od rasta BDP-a (izvor: veb-stranica Poreske uprave Ministarstva finansija RH). Ako korigujemo inicijalni efekat uvođenja elektronske fiskalizacije u Hrvatskoj, ne osnovu tih podataka i podataka iz Slovenije možemo zaključiti da je realni efekat na porast prijavljenog PDV-a koji se može očekivati oko 3%. Za ostale budžetske prihode procjene su izvedene na osnovu indikatora dobijenih kroz izvještaj o radu Sektora za praćenje poreskih propisa i inspekcijki nadzor za 2017. godinu i na osnovu procjena sive ekonomije navedenih ranije u ovom dokumentu.

	Očekivani efekat (%)	Očekivani efekat (EUR)
PDV	3 %	5-7 mil. eura
Porez na dohodak i doprinosi	1 %	6-7 mil. eura
Porez na dobit	5 %	2-3 mil. eura
Ukupni efekat u 1. godini primjene		13-17 mil. eura

Uz kvantitativne efekte na povećanje budžetskih prihoda, treba uzeti u obzir i druge pozitivne efekte koje uvođenje sistema elektronske fiskalizacije može imati na rad Poreske uprave i procese naplate poreza. Kroz dostavu i potvrđivanje računa prikupiće se veliki broj do sada neevidentiranih podataka o poslovanju poreskih obveznika (dnevni promet, stornirani računi, ispravke, dnevna odstupanja, nemogući datumi i iznosi, neodgovarajuće poreske stope, radni dani, radno vrijeme zaposlenih i dr.), koji će poslužiti za dalje upoređivanje i provjeru podataka o poslovanju poreskih obveznika u smislu utvrđivanja poreskih i drugih obaveza (obrada poreskih prijava). Prikupljeni podaci će, uz kvalitetnu obradu, moći da ukažu i na nezakonite obrasce ponašanja, što će omogućiti bolje planiranje i vođenje poreskih kontrola.

- Naznačiti da li je korišćena eksterna ekspertna podrška i ako da, kako.
- Naznačiti koje su grupe zainteresovanih strana konsultovane, u kojoj fazi RIA procesa i kako (javne ili ciljane konsultacije).
- Naznačiti glavne rezultate konsultacija, i koji su predlozi i sugestije zainteresovanih strana prihvaćeni odnosno nijesu prihvaćeni. Obrazložiti.

Eksterna ekspertna podrška je korišćena na način što je Svjetska banka angažovala konsultanta, čiji je zadatak bio izrada Implementacione studije izvodljivosti sistema elektronske fiskalizacije u Crnoj Gori.

7: Monitoring i evaluacija

- Koje su potencijalne prepreke za implementaciju propisa?
- Koje će mjere biti preduzete tokom primjene propisa da bi se ispunili ciljevi?
- Koji su glavni indikatori prema kojima će se mjeriti ispunjenje ciljeva?
- Ko će biti zadužen za sprovođenje monitoringa i evaluacije primjene propisa?

Prepreka: Ovim projektom se postojećim distributerima oduzima zaštićena pozicija na tržištu koju trenutno imaju, te ostaju bez redovnog prihoda kojeg su ostvarivali putem propisanih tehničkih pregleda. Samim tim im se značajno mijenja poslovanje i poslovni model, te treba očekivati jaki otpor promjeni trenutnog modela.

Moguća mjera: Kroz jaku promotivnu kampanju upoznati javnost sa prednostima koje donosi projekt (povećanje poreskih prihoda, jačanje IT tržišta, otvaranje tržišta naplatnih uređaja) i osigurati podršku javnosti.

Prepreka: Dio poreskih obveznika će imati značajne inicijalne troškove (u odnosu na promet kojeg ostvaruju) za prelazak na novi sistem – naročito oni najmanji. Može se očekivati otpor od te grupe obveznika.

Moguća mjera: Osigurati pravovremeno upoznavanje javnosti sa uvođenjem novog sistema. Razmotriti mogućnosti subvencioniranja malih obveznika.

Prepreka: Na tržištu postoji značajan broj fiskalnih kasa koje ne mogu podržati novi sistem. Neke od njih je moguće nadograditi hardverski, ali i to uzrokuje trošak (130-150 EUR). Najveći broj obveznika koji imaju takve kase će ih morati zamjeniti novim uređajem. Iako je dio tih kasa starijeg datuma (neke i od početka uvođenja postojećeg sistema, više od 10 godina), određeni dio ih je i novijeg datuma.

Moguća mjera: Razmotriti tehničke opcije za nadogradnju i uključivanje starih kasa u novi sistem kod izrade detaljne tehničke specifikacije budućeg sistema. Razmotriti opcije subvencionisanja nabavke novog rješenja za male obveznike (npr. vaučeri i sl.)

Datum i mjesto

Podgorica, 24. april 2019. godine

Starješina

Darko Radunović